

הדברים בה' וכו', ודקאמרת וכו' אפשר לדבק ב' ⁹⁴ ודאי אפשר, התורה אין שקר יוצא מפיה אלא שיש כאן חסרון ידעה ולא ידענו באיזה אופן ידבק. א"ל בני מלת ב' רומז ⁹⁵ בד"ו פרצופים, תורה שבכתב ותורה שבע"פ, וחז"ל היו דבקים שם קודם בואם לעולם השפל ובבואם לעולם השפל ⁹⁶ זכרו הדיבוק הראשון ונדבקים עוד בתורתם ובקיום מצותיו כענין ה' שלחני ורוחו, וכיון שמלת בו רומזת לתורה שבכתב ושבע"פ וחז"ל נדבקים שם, א"כ ראוי לכל אדם להדבק בהם ⁹⁷ שיוכל להשיג השגת ב"ו כי הב' רומז בעטרה תורה שבע"פ והו' תורה שבכתב שהוא תפארת" עכ"ל.

הרי שדעת חז"ל לכאורה היא שישראל שנקראו בניו לה' ישאו בבחינת בניו, ולא יחזרו להתכלל במאציל ולהיות הם עצמם גוף האילן, וכן מבואר בדברי מהר"ח ז"ל בכמה מקומות ש"ס דאצילות הם אלוהות גמור והנבראים הם כדוגמת המלבושים החיצוניים וז"ל בפ"ג דסדר אצילות "כלל העולה כי הא"ס הוא נשמה לנשמה והאציל ממנו ⁹⁸ אדם אחד הכולל כל העולמות כולם שבחי' עצמות שבו שהם בחי' ⁹⁹ נרנח"י נקרא א"ק. ובחי' ¹⁰⁰ הגוף שבו הוא עולם האצילות. ובחי' המלבושים הם ג' עולמות בי"ע שאינם רק עולם א' לבדו והוא לבוש האצילות כולו שבין שלושתם אינם רק י"ס דוגמת י"ס דאצילות הנקרא גוף. ובשער מז' פ"ב כתב וז"ל, "והענין כי א"ס כשנפתש נתהווה כלים של י"ס דאצילות ויצא בפועל מה שהיה בכח כהדיון קמצא דלבושיה מיניה וביה", הרי שה"ס דאצילות הם אלוהות גמור.

⁹⁴ כאן המחיש את הסברא שהרחיקו ממנו חז"ל חכמי התלמוד אשר אין שום אדם בישראל יכול לחלוף עליהם בכדי שלא יטעה לומר שבאו לדחות דבר אחר.

⁹⁵ ז"א וכו'.

⁹⁶ והיינו שלכל אחד מישראל יש חלק בתורה הקדושה ממקום שורש נשמתו, ובעוסקו בתורה בראת שמים אמיתית בלי גאווה או תאוה אשר יסלפו דרכו אז הוא זוכה ומתגלים לו אותם חידושים השייכים למקום דבקותו בתורה הקדושה אשר היא בעצמה בחינת הזיון הנרמזת במילת ב"ו.

⁹⁷ והיינו שבעצרתם יזכו להתקרב לבוראם, ולא שתכלית הדבקות בחכמים תהיה להדבק בחכם עצמו כאילו הוא נדבק בבורא. לכן הרוצה למצוא חיים ידבק בחכמי ישראל אשר המידות הטהורות וחכמת התורה מצויה להם, כך שמכח דבקותו בהם יבוא לו עצמו חיזוק בעבודת ה' ותהיה דבקותו בקב"ה גדולה יותר לפי גודל דבקותו בחכמי ישראל וצדיקיהם.

⁹⁸ זה קאי על כללות כל הא"ק ואב"ע הכוללים.

⁹⁹ לפי שהנרנח"י הם הבחינות הרוחניות הפועלים בגוף, וקו הא"ס הוא המאציל הפנימי להם כדוגמת עתיק המתלבש כנשמה לכל החמשה פרצופים נרנח"י, ולכן קראו בתחילת דבריו נשמה לנשמה ולאחר מכן ביאר שהנשמה היא כל ה' בחינות נרנח"י.

¹⁰⁰ זה קאי על ה"ס דאצילות שהם עד"מ ביחס לאלוה כדוגמת הגוף הגשמי של האדם ביחס אליו. ולג' עולמות בי"ע קרא לבוש לפי שנשמות בני האדם הם כלבוש עד"ג האלוה כאשר נבאר בעה"ל במשל האזור שהביא מהר"ח מדברי ירמיה הנביא.

שערים הוא בזאת ההנהגה הנכנית מכח בירורי המלכים והה' גבוהות וה' חסדים המתקנים אותם בזמן העיבור וניקה עד עומדם בבחינת ז' שבעיות. וענין כניסת המוחין המשלימה אותם לעשריות היא בבחינת הנהגת החסד, לפי שבתשלום כניסת המוחין מתבטלת אחיזת החיצונים והדינים מהם עד תשלום תכליתם בגן עדן. וזה עצמו ענין שם ע"ב דחסד כאשר ביארנו ע"פ דברי הרמב"ן ז"ל שהע"ב הם רומזים להארה הבאה להם מהקב"ה, ישראל מקבלים הארתן מגוף האילן, וע' עמים מע' ענפים היצאים מהאילן, והשכינה המאירה לצדיקים משלימתם לע"ב שמות דחסד. ועוד הבאנו שלמרות שבכללות הזיון הם נבנים במשך ששת אלפי השנים לפי שבכל יום שעובר מתקברים יותר לתשלום תכלית ששת אלפי השנים, מ"מ ⁹¹ מדברי האר"י מתבאר שביחס לעם ישראל יהיו זמנים שיהיו הזיון בתכלית הדינים בחסרון המוחין מהם לפי ההנהגה הראויה לישראל באותו זמן לפי מעשיהם, ויהיו זמנים שיהיו הזיון בתכלית החסד עם ישראל בתשלום המוחין לפי מה שחייבה חכמתו בכל זמן וזמן בכדי להשלים את תכלית בניית עם ישראל. וכל זה נכלל בגדר מעשה מרכבה שהוא משל הנהגת הרכב על המרכבה, ומעשה בראשית בבחינת סדר בראית העולמות הנרמזים בפסוקי בראשית.

ביאור אופן דבקות הצדיק בקב"ה

הבא בספר הקנה על פסוק "ולדבקה בו" וז"ל. "וגם אמר ולדבקה בו ונתעוררו חז"ל וכו' אפשר לאדם ⁹² לידבק בשכינה, אלא הדבק בחכמים ותלמידיהם ובזוניהם ובמשאם ובמתנתם הוא שאמרו חז"ל הוי מתאבק בעפר רגליהם ושוותה בצמא את דבריהם. א"ל ר' כאשר אמר הקב"ה לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל יאמר לדבק בחכמים בפירוש, אבל עתה שאמר כן אני אומר בו ממש וקרא אחר מסייעני ואתם

⁹¹ כמבואר באורך בדבריו מה היה מעמדם של חז"ל בכל זמן וזמן, וכדכתב בש' לח' פ"ו שהמלכות אין בה רק בחינת נקודה והט"ס בסוד תוספת וכו' חז"ל אין בו אלא ו"ק והג"ר בסוד תוספת וכאשר חוטאים מסתלק התוספת, וזה עצמו כענין מה שביארנו.

⁹² וכדיאר מהר"ח ז"ל בתחילת שעה"פ שבפסוק והארץ היתה תהו ובהו רמז אל זמן המלכים, שאז עלתה במחשבה מציאות הרע ושאר עמים, ומפסוק ויהי אור רומז לזמן התיקון ועליית ישראל ומציאות הטוב במחשבה עד תשלום שבעת ימי בראשית וחטא אדם הראשון שמאז התחילה הבראה הטוב במחשבה עד למרות שבעיקר מדברים הפסוקים האלו בבניית העולם השפל ונרמזים בהם סדר בראית העולמות כולם מ"מ גם הנהגת הבורא בששת אלפי השנים הנכללת בגדר מעשה מרכבה נרמזת בהם.

⁹³ והיינו שיחשוב אדם שבהתעלותו הוא נעשה חלק מעצמותו ממש, וא"כ הצדיק בחייו או לאחר שיעלה לשמים יהיה הוא בעצמו פועל בתחתונים ולא רק מליץ וישר נאמן, ולכן יהיה ראוי לבני אדם לעבוד את אותו הצדיק.

אלא שקשה מדברי מהר"ח ז"ל (ש' מאמר תשנ"ב, פ' קדושים) שכתב שאדם הראשון בשעת בריאתו היה גופו מעולם היצירה ונפשו מעולם הבריאה ורוחו ממלכות דאצילות ושמותו מז"ל דאצילות וחיה מאז"ל דאצילות. במצא שלישי דבריו נשמת האדם יכולה להגיע רק עד מדרגת חיה דאצילות וכדכתב מהר"ח ז"ל (ש"ח ח"ב ד' סה' ע"ג). ולפי מה שכתב מהר"ח ז"ל בספר עולת תמיד דרוש ר"ה שאין שום אדם מחטא אדם הראשון שניע למעלה ממדרגת נשמה עד שיבא המשיח שיזכה למדרגת יחידה נמצא שאף למדרגת הכתר מניעה נשמת האדם, וא"כ נמצא שנשמת האדם נדבקת באלהותו ממש ונעשים כגוף אחד, ולא כלבש כללעיל. אלא שמהר"ח בעצמו כתב הפך זה בשערי קדושה (ח"ג ש"ב) שנשמות בני האדם הם ממחצב הנשמות שזה בערכים עולם הבריאה וכל מעלתם היא שהם נאצלים ממחצב הספירות שהוא בערכים עולם האצילות, ושע"ז נאמר ¹⁰¹ בנים אתם לה' אלהיכם, ואמר ז"ל שהאבות הם הם המרכבה.

וא"כ המדרגה הכי גבוהה בנשמות בני האדם היא נאצלת מהמדרגה הכי ¹⁰² נמוכה מ"ס דאצילות. וקושיה זאת מתורצת בדברי התו"ח על סתירה אחרת שהביא הרש"ש ז"ל (ע"ה ש"י פ"ג) היוצאת מדברי השערי קדושה הנ"ל, והיא שכתב מהר"ח הנ"ל שב"ס דאצילות נאמר "לא יגורך רע" (והיל"ם ה' ה'), ואין הנבראים מעלים בהם או מורידים ממציאותם כלל לפי שהם מתוקנים בתכלית התיקון. וע"ז כתב הרש"ש (ע"ה ד' פד' אות ב') שע"פ דברי האר"י בחטא אדם הראשון נפלו כל הבריורים שנברא קודם החטא ואם ע"י קיום המצוות והמעשים טובים בששת אלפי השנים מחזירים אותם למצבם הראשון, ואף בפרצופים דאצילות אם מתקנים. ותיקן התו"ח ע"פ דרוש הרש"ש ז"ל בעצמו בספר נהר שלום שכתב שבאבי"ע דפנימיות הנקרא אבי"ע דאצילות בערך הכולל אין בהם שום שינוי וחסרון כלל ואינם יורדים כלום של האצילות דאצילות לבי"ע דאצילות, כי אם באבי"ע דבי"ע הכולל. והיינו שאבי"ע דמחצב הספירות הוא מתוקן לגמרי ומה שדיבר מהר"ח ז"ל על ענין פגמות א"ה וירידת העולמות זה כולו באבי"ע דמחצב הנשמות שהוא אבי"ע דבי"ע, והיינו שאף במחצב הספירות של מחצב הנשמות הגיע פגם אדם הראשון, ונמצא שמה שאמר מהר"ח בשמא"ר שנשמת א"ה בבריאתה הגיעה עד א"ה דאצילות ובספר עולת תמיד שנשמת המשיח תגיע עד מדרגת יחידה דאצילות זה קאי על אצילות דבי"ע שהם כלובשים חצוניים, ולא למחצב הספירות שהוא אלוהות גמור, וככל דרוש חז"ל המורים שנשמות בני האדם הם

¹⁰¹ לפי שכל שלם בערכין הוא כדוגמת זו"ן ביחס לעולם שמעיליו, וא"כ בערכין יהיו בי"ע זו"ן והאצילות ג"ר. ואמר שהאבות הם המרכבה לפי שהבריאה היא בבחינת כסא אל כבוד.

¹⁰² והאצילות היא כדוגמת גוף האדם היושב על הכסא.
וכידוע שכל מציאות הג' עולמות בי"ע הם רק צבאים וחיליה של המקבא דאצילות שנעשית עתיק דבריאה, כך שהד"ת שלה מתלבשים בהם כנשמה להאיר בהם והג"ר מגדלים מעליהם.

חצובים מכסא הכבוד שהוא עולם הבריאה, כי כל מהות האדם היא להיות כסא לכבודו בהשגתם במציאות דס' ונשא וקדוש שמו שזה לא היה יוצא מן הכח אל הפועל כ"א בהתמדת טוב הצחית בנשמות הראויים לזה, וזה מה שכתב מהר"ח ז"ל בשערי קדושה (ג' ב' ז' ח"ל, והנה אור הנשמות לבוש לאור העשר ספירות, וזהו סוד דודי ירד לגנו שהוא העולם הזה, לרעות בגנים וללקט שושנים נוסריקון לבוש, כי לוקט נשמות הצדיקים המרחיח כשושנים על ידי מעשיהם בעולם הזה, וללקטם להתלבש אורו בהם. וז"ס (דברים ד') ואתם הדבקים בה', דבוק גמור עם אור העשר ספירות. ¹⁰³ מה שאין כן בכל הנבראים. וזה שכתב (ויש"ה י"א) כי כאשר ידבק האזור במתני איש כן הדבקות אתכם אלי כל בית ישראל עכ"ל.

עתה תבין כל מהות החקירה באלהות יתברך, לפי שהוא עיקר ביאתנו לעולם ¹⁰⁴ להשיג עד איפה שיידינו משגת ברימומותו האין סופית, ובקדושתו הנפלאה, וזה עצמו היה כישלונו של אדם הראשון בהאמתו לנחש שבאכול מהעץ יהיה גם הוא כאלהים, לפי שבכך מיעט בליבו מרוממות הא"ס, וכפר בקדושתו בכך שלא האמין בטובתו המושלמת של האלה בחושבו שהוא מסתיר ממנו טובה באכילת עץ הדעת. והקרב בעיני הוא שזה סוד בניית אבי"ע דחיצונות שאנו עוסקים בם בששת אלפי השנים, לפי שבאבי"ע דפנימיות שהיא בחינת גוף האלה הנקרא מחצב הספירות לא נגרם חסרון מחמת כשלון דעתו של א"ה, כ"א באבי"ע דנשמות שאנו עוסקים מזה כמעט ששת אלפים שנה בבירור אמונת אלהותו, וזה שסידר לו האר"י ז"ל להיות מכוונים בכל מצווה ומצווה וכל תפילה ועת את ¹⁰⁵ סדר המציאות האמיתי כי הוא תכלית ביאתנו לזה העולם להיות מיוחדים יחדו בסדר אמת ומבטלים רצוננו מפני רצון ועושים רצוננו כרצון עד אשר תהיה ראוי להיות רוח קודש שורה בם אף בעולם הזה, וכדביאר מהר"ח ז"ל שעיקר לבישת רוח הקודש באה מחמת תיקון המידות והאמונה בדרך אמת יותר מחמת המעשים המעוררים את המידות העליונות בסוד קוראי שמו. ובזה יובן מה שאמר מהר"ח שעשרה הרוגי מלכות ביררו את הבריורים העיקריים של הרפ"ח ניצוצין, לפי שחז"ל התנאים הקדושים סידרו לו את עיקרי האמונה והעבודה בדרך אמת בטרם צאתנו לגלות החשכה הזאת וחקקוה במסמרות של ברזל בצאת נפשם על קדושת שמו מתוך ייחוד אמונתו. וזה שאמר בעל

¹⁰³ אשר לא תתן מעשיהם להיות חלקם בחלק בית ישראל.

¹⁰⁴ ולכן הפרישו בלשונם עד מאוד בספרי הקנה והזהיר על החיוב ללמוד את חכמת האמת.

¹⁰⁵ כאשר ביארם עד עתה שמעשה מרכבה הוא הנהגת הקב"ה בעולם בששת אלפי השנים, ותכלית זאת הנהגה נרמזה בגדילת הזו"ן עד אשר תתבטל אחיזת החיצונים לגמרי ויגדלו לכל קומת א"ה, וכדכתב מהר"ח שעל אותו הזמן נאמר ה' הוא האלהים (שה"ק ד"מ). כי בזה תשלם הכרת המציאות על אמיתותה ולא יחשבו עוד שהטבע הוא דבר חוץ ממנו ומרארתו, כי תתמלא כל הארץ דעה את ה'.

וז"ל (עמ' 21) שאפילו לשם יכול הצדיק האמת שבכל שנה מחדש הוא משתחרר מבית האסורין מכל כבלי הצמצומים, ויוצא מחדש למלך על כל העולם, ולגלות להם את אור ה' וכו'. שבא לגלות את הש"ע רבוא נהורין מחדש שרק ע"י יתגלה מלכות ה', וזה רק יכול להעשות בשלמות בכל ר"ה שאז הצדיק¹⁰⁸ מגלה ש"ע רבוא נהורין חדשים שלא התגלו מעולם עד שיבא אותם למדרגת "ושעשע יונק על חר פתן" ולא יאשר שום רע בעולם וכו' (עמ' 24) ובר"ה צריך צדיק האמת שהוא בחינת משה, להעלות אותם מחדש

¹⁰⁸ בשער הגלגלים (הק' יא') ביאר שהתכלית היא שכל השמות שנקללו בגוף א"ה יקיימו את כל התרי"ג מצות, ולכן אם נחסרה מאיזה נשמה מצות עשה או שפגם באיזה מצות לא תעשה הוא יחזור בגלגל לתקן את אותה הבחינה החסרה ממנו, וכן יהיה עד שישלמו כל הנשמות בקיום המצוות, וכתב עוד שמחמת העונות נפלים ניצוצות של הנשמות אל הקליפות ואין יוצאין משם כ"א ע"י מעשי המצוות של אותה נשמה הבאה לתקן את אותה פגם, ובשער מ"ו ומ"ז (פ' יא' אות ג') כתב שאי אפשר להעלות את המין דנשמות שיש בצמצום המליכים אם לא ע"י נשמות שורשיות לכל הנשמות כמו י' הרחיג מלכות, ובשער הגלגלים (הק' יא') כתב שאפילו אם יהיה שמאל הנביא ע"ה אחד מהנשמות המשתפכות לאות שורש נשמה לא ייקרא שלם עד שישלם כל הניצוצות של זה השורש ואפילו הגרוע שבהם, ולכן כולם באים לסייע את הנצח הפגום בעו"ה לתקן, וכתב עוד (הקדמה ב') שסיבת העיבור של הצדיקים הנפטרין בבן האדם החיים לסייעם בעשיית המצוות היא לשם סיבות, האחת היא בכדי לתקן את נפש האיש ההוא, והשניה היא לתועלת הצדיק עצמו המתעבר בו כי כיון שהוא מסייע להוסיף מצות ותקנום לן גם הוא מטל חלק בהם, כל הנ"ל הוא בדרך העלאת מין ע"י החיים המקיימים את המצוות ובסיוע נשמות הצדיקים לעשות רצון בוראם, וע"י כך מתחדים א"א ומורידים מוחין לזו"ר עד תשלום גדילתם וכדרך שיבארנו בדרוש הקודם ע"פ דברי שער הזוהרים את ענן הש"ע נהורין, שכאשר עושים התחתונים רצון אז הם מקבלים את כל הש"ע נהורין מהייחוד העליון דא"א עילאין ואין יכולת בחיצונים להתאחד בהם, אך כאשר אין התחתונים עושים רצון אז הם מקבלים רק ק"ן נהורין של החיזון דרביצה הבא בכדי לשמדם מן התגברות הדינים לבד יעברום לגמרי, וכן סידר לט האר"י ז"ל שבכל מצוה זמן אנו מתקנים את הזו"ר המתיחס לאותה מצוה ע"י שאנו מעלים מ"ן לעשר את הייחודים של א"א המורידים את המוחין של הש"ע נהורין המשלימים את גדילת אותה הזו"ר לפרצוף שלם ומתוקן.

ועתה ראה שהם אמרו שר נחמן הוא מוריד לט את הש"ע נהורין, וזה הפך דברי האר"י לפי שהם ייחסו לו את ההנהגה הבאה מהבורא, וכן זה הוא הפך דברי חז"ל כי הדבר היחיד שראים להם הוא שהצדיקים אחרי מיתתם יכולים לעורר רחמים על עם ישראל כדרך רחל שמבכה על כניה, ויצחק שקיבל על עצמו לפטור את ישראל מן הדין ע"י מליצות יושר וקבלת דינם כדאיתא בגמ' שבת (ס"ט), אך שיהיה משימה מן הנבראים מוריד מוחין לזו"ר להשלים ביינתם או מתקן את נשמות בני האדם אלו דברים המיוחדים לבורא ולא לנשמות, ואילו היו אומרים שמכח המוסר של הצדיק שהשאיר בספריו הוא גורם חיזוק בקיום המצוות כדרך כל ספרי המוסר, בזה היינו מודים לו שבעיקר נעשה תיקון ע"י כי יהיו אנשים מעלים מ"ן וירדו מוחין חדשים מהמאמץ לתקן את הבורחים שנתקנים ע"י עשיית המצוות מכח הדברים שכתבו בימי חייו שלא היו נבראים אם לא היה כותב מה שכתב, ובזה יתרבה שאר גם לאחר מיתתו, או בדרך העיבור שביאר לנו האר"י ז"ל אפשר שיהיה מסייעה בעשיית המצוות עד שהמאמץ יהיה מוריד מוחין חדשים, אך לומר שהוא עושה ופועל בפועל מכח עצמו בנבראים זה אינו מדרך אמונתו.

הקנה שע"י דבקוּתם בדברי חז"ל שהייתה דבקוּתם בתורה שבכתב ושבע"פ גדולה מאוד יותר מכל הבאים אחריהם, וע"י דבקוּתם בדבריהם אנו זוכים להגדיל את דבקוּתם ב"ו ממש כדוגמת דבקוּת האזור במוחני איש כל אחד במקום גבוה יותר מרברו לפי עמלו, ומצוה זאת של הדבקוּת בתלמיד חכמים היא נוהגת בגדולי כל הדורות והת"ח המקורבים אותם אל דרך האמת לכל ניפול בהבלי הזמן ומלמדים אותם להדבק באילן הקדוש.

והנה עיקר מה שהניעם לכל מה שכתבנו בזה החיבור הוא מה שראיתי לר' אליעזר ברלנד ותלמידיו בקונטרס "בי יכתיב צדיקים" שנכתב לזכר הרב נחמן מברסלב בשנת המאתים לפטירתו שהיא שנת תשע"א, שבו כתב ביאור ארוך המבאר בדרך קבלת האר"י כיכול איך שנשמת רבו היא שמולכת בכל העולמות ומתקנת את הנשמות אך ורק מחמת דבקוּתם והאמנתם ב וביאתם לציון בראש השנה שהוא עת התגלות ומלכותו בעולם, ולא ע"י מליצות יושר לפני הקב"ה כ"א הוא בעצמו מחמת גודל נשמתו אשר הגיע כיכול למדרגה גבוהה מכל באי עולם ובכללם שבעת הרועים והנביאים והתנאים וחכמי התלמוד והגאונים ראשונים ואחרונים, ואף עלתה מדרגת נשמתו מעל עולם האצילות וגם¹⁰⁹ לעולם המלבוש ייחס את עליית נשמתו, ועם היות שגדולה מעלתו של הרב נחמן מברסלב עד מאוד בכך שהצליח להחזיק רבים ולקרבם לדבקוּת בבורא עולם ולהחזיר רבבות יהודים בתשובה ע"י דברי תורתו, מ"מ אין הדברים שנכתבו בזה הקונטרס הנ"ל מכוונים לדרך האמת, ואדרבא קרובים להיות כע"ז, עד אשר יכתבו רבים מהם בריש מיליהם במקום בעזרת השם, בזכות רבנו הקדוש וזיכרו עבד במקום בוראו, ויאמרו שהוא תכלית ביאתם לעולם ומולך בכל העולמות וכולו הבליים¹⁰⁷ כמעט כהבלי העצרים ר"ל, ואם היות שאין בכוחי להתייחס לכל דבריהם מ"מ נביא נקודתית כמה לשונות מזה הקונטרס, ונראה סתירתם הברורה עם קבלת האר"י בפרט, ועם קבלת ישראל בכלל.

¹⁰⁶ שם בדרך 13: כתב שעד לשם עולים הצדיקים האמיתיים, ואם כבר ביארם די הצורך את התחלוקת בין מהרח"ו לר"י סרהג אם ספירת הכתר דאצילות היא היתה מעולם או שהיא בחינה ממוצעת בין הנברא לבורא ואין לה שום שייכות עם מחצב הנשמות כי הם דינים המגיעים עד עצמות האלה.

¹⁰⁷ היות שגדולה נפשי בדברי הבלי הגויים וגם איסור הוא להסתכל בספרי מינים, אין לי שום מושג בדעותיהם, אך רס"ג (אמנות ורעות משער ב' מ"ז) כתב שדעתם מתחלקת ל' שישות הא' אומרת שמשיחם גופו ורוחו מן הבורא, והב' סוברים שגופו נברא ורוחו מן הבורא, והג' סוברים שגופו ורוחו נבראים ויש בו רוח אחרת מן הבורא, וכאשר תע"ן בזה הקונטרס הנ"ל תראה שיצאו מדעתם לכל הפחות ששמות מן הבורא במה שהעלו את נשמתו מעל עולם האצילות או לכל הפחות לתכלית העליזות של עולם האצילות שהוא מקום אלהות גמור היצא ממנו כהא קמצא דלבושיה מיניה נביא, וייחסו לו את המלכות בעולם.

ומיקחו מקח, והיינו שיתקרב לצדיק ואז כל המצוות שעשה יזכה לקבל שכרם. אך מי שהוא חולק על הצדיק אז הוא בבחינת אונאה יותר משתות ומקחו בטל וכל המצוות שהוא עשה "הם רק קלוק בפני אדם כי אין ממש בטוב שלו כ"א ע"י הצדיק" והארץ עוד שם בטעם הדבר.

(עמ' 38) "וכל הבריא כולה אצילות בריאה יצירה עשויה וכל הנעשה בכל העולמות ממלאים ושרפים וחשמלים ואראלים, וכל אשר נעשה בעולם העשויה מדמם צומח חי מדבר אש רוח מים עפר, ¹¹² הכל משתלשל מנשמות הצדיק האמיתי שקדמה נשמתו

¹¹² אברהם אמר אני עפר ואפר, ומשה אמר ואנחנו מה, ודוד המלך אמר אמי תלעת ולא איש, ועם היות שעשה היא אצלם מאחר שהיו רמי המעלה מעל כל הנבראים בזמנם והיתה יראתם מוסלת על כל אומות העולם וגם בחבלי האמיתית נשמתם גדולה מאד, ובטבע האדם שתגבה רוחה מאוד בזה האופן, ואעפ"כ לא גברה רוחם וידעו את מקומם ביחס למציאות, ולפי שאי אפשר לתאר את פחיתות הניין האנושי ביחס למאציל יהיה אשר יהיה, לכן המשיל אברהם את עצמו לעפר שהוא הדבר הפחות ביותר מחומר הבראה ודוד לתלעת שהיא בריה מאושה ביותר, וגם בזה לא קרבה פחיתותו לפני הבורא לדרך האמת ולכן אמר משה ואנחנו מה, לפי שמאין באם ולאין דמנו ביחס לבורא גם לאחר ברייתם, כמה גדלה עונתו של בוראם להאיר לו מוטבו בעולם הזה ובבא, ואם צדקת מה תיתן לו, וצמצם אורו כ"ס דאצילות כדרך השינה השורה בין הכרובים (א"ו) בכדי שתהיה לו מציאות של התקרבות אליו כדרך האזור הנדבק במוחם איש וכדכתב הרמב"ן דל" (פ' י"א מ"ה) "שלקן נעשו המדות ההם כדי להתקרב בהם באין סוף", ואיך בוא בן תמותה נברא שפל יהיה אשר יהיה להמליך עצמו על בוראו שהוא על ז"ל דאצילות נאמר בים אמת לה' אליהם, והוא יקר תפארתו שזכים להיות משמות נבראים מז"ל דאצילות ודבוקים בהם בדבוק גמור כאשר ידבק האזור במחנה איש, ושם בהגהה רצה לדייק שנשמת הצדיק האמת נשמת עומדת במקום היסוד דא"ק ומשם משפעת כל העולמות מכח מה שאמר חזק (משפטים קל"ב) שהצדיקים עלו במחשבה בטרם בריאת העולם, ואנו כבר ביארם די הצורך שתכלית בריאת העולם הייתה בכדי להשלים כינוי כגון רחום וחנו וכ' שזה לא היה נשלם כ"א ע"י בריאת הנבראים, ונתינת בחיה להם, ואריכות אפן להם, ונתינת שכר הצני' לראויים מהם עד אשר תשלם תכלית צדקת קדושתו לצאת מן הכח אל הפועל כדכתב מהר"ן ד"ל בתחילת ע"ח, ומאחר שהיה צורך לסדור הבראה באופן שיביא לתשלום מלכותו בעמו ולא תשלל הבחירה לכן היה מודד יסודות שבהם יבוא קיום לצאת התכלית וע"ז אמר חז"ל, שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן, וששבעה יסודות עלו במחשבה עד שראה הקב"ה קיום לעולם בטרם יציאות לפועל, ושהאבות עלו במחשבה עוד בטרם בריאת העולם וידומה לאלו המדרשים.

וראה שהוא רצה להביא ראייה מדכבת הזר משפטים הנ"ל "ישראל סליקו במחשבה בקדמותה" והיינו שמאין ראייה שנשמות ישראל הם קודמים לעולם האצילות, וכיון שנשמתו נחמן מברסלב היא הנשמת הכי גבוהה מכל הנשמות ע"כ הכל משתלשל ממנו, אך נעלם מעיניו שבאותו מקום כתב בהמשך אותו הדיבור "שאר עמין עמ"ז דאינו קליפה אקדמו דכתיב ואלו המלכים אשר מלכו מארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל", והיינו מה דכתב לעיל מיניה "תא חזי כל אינון עובדין דעבדי קב"ה ואקדים הואו דלבר מוחא, והיינו שהקדים הקב"ה להעלות במחשבה את מציאות הרע שהם הע"ז בטרם שהעלה את ישראל במחשבה לפי שאין צדיק בלא רשע ואם לא היה מקדים את מציאות הרע במה תבחן צדקותם, וע"כ

עד כנגד טבורו של א"ק, ששם מתחיל רישא דלא אתידע שהוא ראש הגלגלת של עתיד דאצילות.

(עמ' 28) וזהו פירוש "ומדכי יצא מלפני המלך בכבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה" סוד כתר דאדם קדמון "מלכות תכלת וחור" הם כנגד תלת רישין דעתיקא, ¹¹⁰ רישא דלא אתידע, רישא דלא רישא, ורישא דכל רישא, שאותם משגי צדיק האמת בשלימות וזוכה להנחלים לכל הבאים אליו בר"ה.

(עמ' 31) וכעת בשני ימים של ר"ה, ביום הראשון שאז נסגרת כל קומת לאה מכתר דד"א ועד אמצע ת"ת ד"א, מיד עם הכנס החג ועד סמוך לשקיעה, שע"י שהצדיק האמת המשיך את הארת לאה בשלמותה, זוכה ע"י הארתה להמשיך לו את הארת לוחות ראשונת הנמשכים ¹¹¹ מטתירו עילאה, וע"ז להשמיע לס מחדש ביום זה את כל עשרת הדברות ע"י הצדיק האמיתי וכ' וביום השני שאז נמשכת הארת רחל, שמתחילה הארתה וכ' ואז שע"י שהצדיק האמת זוכה לקבל גם את הארת רחל, כתר וחכמה שבה, הוא יכול גם וכ' את הנשמות הרחוקות ממנו שעדיין לא הכירו את סודו, גם את אלה הרחוקים הצדיק האמת כותבם וחותרם לחיים טובים שרק שיתנהגו בתמימות אמיתית לפי בחינתם.

ושם בהגהה ביאר שבים הראשון הוא כותב וחותר לחיים את ההולכים בדרך, וביום השני אף את אלו שלא התקרבו אליו אלא שאינם חולקים עליו שהם "בבחינת אונאה שתות והוא בסכנה גדולה אם לא ישתדל להתקרב באמת שלא יפול", והיינו שכל המצוות הם בבחינת הקניין שלו, וקרבתו אל הצדיק היא האונאה, שאם הוא דבוק בצדיק אז אין אונאה במצוותיו ואף בלא מצוות הצדיק מתקן אותו, ואם הוא לא דבוק בצדיק אך גם לא חולק עליו זה בבחינת אונאה שתות והוא צריך להחזיר את השתות

¹⁰⁹ ואנו כבר ביארנו שאין נשמות בני האדם מגיעות אף למלכות דאצילות לפי שמקומם הוא באב"ע דמחצב הנשמות שהוא אב"ע דב"ע, ואין כוננו לאצילות דב"ע לפי שהוא מבאר דעות בהמשך דבריו שהוא מוליך על כל העולמות כולם.

¹¹⁰ הנה בתחילת דברינו כבר ביארם די הצורך למה ברא רישא שכשמו כן הוא כתב מהר"ן שאין יכולת לשום נברא להשיג שם לפי שעתיק הוא בחינת הממוצע מצד המאציל ואינו נכנס להימנות עם הנבראים לגמרי והוא בחינת אפס לפי שאין בו תפיסות מחשבה כלל ועיקר דכתיב הרש"ש וד"ל ר' הא"ן גאון דלעיל, ואין המחשבה יכולה להשיג בהם כי ההשגה דעת כל נברא קצרה מהשיג, כל זה נאמר על ההשגה בהם אך לענין מקומם רחוק ממנו כרחוק שמים מארץ.

¹¹¹ גם את זה ביארם די הצורך שכל המושגים של קבלת הר"י סרוג הם הפך המושגים של קבלת מהר"ן ואין הם עולים בקנה אחד, ולכן גם מה שמכר טתירו דבריו הזכר זה קאי על העולמות שדיבר בהם מהר"ן וכדיבאר המקדש מלך (בראשית טו ע"א) את מאמר הזר האל לפי שוד השיטות.

וז"ל ספר אותיות דרבי עקיבה (אות א') אל"ף, אמר הקב"ה א'מונתי ל'ישראל פ'קדתי, ופ'קדתי ל'ישראל א'מונתי, אין אמונתי אלא תורה שנאמר ואהיה אמן (משל ח'). ומנן שהפקיד הקב"ה אמונתו לישראל שנאמר זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל (תהלים צ"ח) והיו כל ישראל פותחים את פיהם ואומרים שירה לפני הקב"ה באותה שעה שנאמר ה' אלהי אתה ארוממן אודה שמך כי עשית ¹¹⁵ פלא עצות מרחוק אמונה א'מן. (ישעיה כה א'), אם נאמר א'מן למען נאמר אמונה ואם נאמר אמונה למען נאמר א'מן. אלא מלמד ¹¹⁶ ששתי אמונות הפקיד הקב"ה לישראל על הר סיני אחד לישראל ואחד למשיח, אחד לישראל מנין שנאמר זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל (תהלים צח), ואחד למשיח מנין שנאמר והיה צדיק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו (ישעיה יא ה').

ובספר קול התור לר' הלל תלמיד הגר"א כתב שנגילה לגר"א שסוד משל שמחה וששון שרובא בגמ' סוכה (נח) הוא קאי על משיח בן יוסף הרמז בששון, ומשיח בן דוד הרמז בשמחה, לכן אם נבאר את זה המשל ע"פ דבריו, "הנה ¹¹⁷ תרי מיני חד שמיה ששון וחד שמיה שמחה א"ל ששון לשמחה אנה עדיפא מינך דכתב ¹¹⁸ ששון ושמחה ישיגו (ישעיה לה י'). א"ל שמחה לששון אנה עדיפא מינך דכתב ¹¹⁹ שמחה וששון

¹¹⁵ היום שכבר יעץ עצה אשר בה תושלם בבית עם ישראל, ובאומה מרחוק כיון על שיעץ את אלו העצות מסרם בריאת העולם ועל כן תראה שבהמשך הפרק שם עוסק בייחוס מעשי הבראה אליו עד השלמתם בימי משיח, וקרא לזאת העצה פלא לפי שהוא מעשה אלהי פלאי לסדר את מעשי הבראה בתכלית עם גמית הבחירה בטרם בואם ¹¹⁶ בזה בא ר' עקיבה להראות שחזן משיח אלו האמונות אין עוד אמונות, לישראל הפקיד את התורה שקיבלו מסיני, ולמשיח את מדרגת יחידה דבריה שהיא המדרגה הכי קרובה אל מלכות דאצילות, כך שמחה בדבקות בה' יהיה שופט ברוח פיו בלי עדים, ומורה צדק בעולם ע"פ כח נשמתו שיריח בריאת ה' כמבואר בישעיה (יא), נמצא ששתי אמונות נתן לישראל האחת היא שיריח שופטים ועושים כל שביכולתם לתקן את העולם ע"פ דין התורה, והשניה היא שלעתיד לבוא יהיה המשיח מתקן את העולם מכח דבקותו בה' במדרגה העליונה ביותר של מחצב הנשמות.

¹¹⁷ באו חז"ל לעקור דעת מינות מישראל בענין ההשקפה המשיחית אשר תצאונה הרסניות מאוד כאשר היה כבר בזמנם ע"י ישו המצרי, ולכן הראו בזה המדרש שמחשבת רברבנות במשיח ישראל היא מינות ולכן קראום מינים.

¹¹⁸ וז"ל הפסוק, "ופדיו יי ישבן ובאו ציון ברה ושמות עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונאו ינו ואנחה", והיינו שע"י ששון הרמז למשיח, יגאלו לפי שבו כתוב "ושאבתם מיין בששון" וע"י הקדמו הפסוק לשמחה שהוא משיח"י שיתמלך אחרי שתשלם מלאכת שאיבת מי הישועה לפי שבסדר הזמנים ששון קודם לשמחה, אלא שאלו המינים באו לחפש דיקדוקי גדולה, ולכן אמר לה ששון לשמחה שהוא עדיף ממם לפי שהקדמו הפסוק.

¹¹⁹ זה הפסוק נאמר לאחר גאולת ישראל מעצת המן, והיינו שלמרות שגם אז הייתה הישועה ע"י אסתר שהייתה בבחינת משיח"י, כדכתב בקול התור בשם הגר"א שכל דור יש אנשים בבחינת משיח"י ובבחינת משיח"י ושאסתר היא היתה בבחינת משיח"י, והנראה בעיני בזה הוא שכוון שבששון רמז למשיח"י הנלחם לישראל להראותם קר מלכות בוראם בכדי שישוּב ללבם

לכל מעשה בראשית וממנו משתלשל הכל וכו' וכשאנו משעים ומגיעים לצדיק האמיתי שהוא סוד בראשית ¹²⁰ שזכה ליחידה בתכלית מעלה האחרונה של אין עוד מלבדו, הוא יכול כבר בלילה הראשון להעביר אותנו ¹²¹ ולנתבנים ולחתמינו בספר חיים טובים אמיתיים וכו' כי הצדיק האמיתי בעלייתו בליל ר"ה וכו', ואז הוא ממתיק את כל הדינים מעל כל עם ישראל בכח אלו שמתקבצים אליו, וכלל שיהיה יותר גדול מספר הקבצים אליו כן יוכל יותר להמתיק ולבטל כל דין שבעולם, כי ככל שגדול מספר הנקבצים כן הולך כוחו ונכפול ע"י כל אחד ואחד עשרות ואלפי רבבות מונים עכ"ל לענינו.

בהכרח שמחשבת שאר עמים שהוא המבחן שבו היה עתיד לבחון את ישראל נמדדה במחשבה לפני מחשבת ישראל, ומצא שלפי דיוקו שכיון שישראל עלו במחשבה לפני בריאת העולם, וכיון שר' נחמן מברסלב הוא בחיר הנשמות נמצא שכל העולמות יונקים ממנו, א"כ עתה כאשר אמר הזהיר ששאר עמין קדמו לעלות במחשבה לפני עם ישראל א"כ תהיה מדרגתם אף יותר גבוהה ונהיה גם אנחנו וגם כל העולמות יונקים מהם שהוא דבר הבל לא פחות מהאומר שיש דאצילות שעליהם נאמר בנים אתם לה' אלהיכם יונקים מהצדיק ויהיה הבן תלמיד לאב, היתפאר הגרזן על החוצה בו.

ועוד שלפי שיטתם גם הם צריכים לשלב ידיים בשעת הסעודה ולהודות לרבם על האוכל שהוא טות להם כדרך הנצרים, לפי שאם הם סוברים שכל העולמות השתלשלו ממנו כ"ש שהמזון שהם אוכלים ממנו הוא, ר"ל מהא' דעתא.

¹²⁰ גם זה מחלוקת בין המפרשים (ראה יפה שעה ח"ב ד' סה"ע) אם המדרגה הכי גבוהה שיזכה לה המשיח לעתיד לבוא היא חיה דמחצב הנשמות, או יחידה דמחצב הנשמות. אך לכלי עלמא לא יזכה לזאת המדרגה כ"א מלך המשיח לעתיד לבוא, ולא נתבשרנו מפי הנביאים על עוד אדם שגיע למדרגת המשיח לפני בריאת משיח, וגם חדל לא בישרנו זאת, ומתחל' בעצמו מעיד שלא יהיה כזה אדם עד עת פקודתנו, וראה שמשה שזכה למדרגת נשמה עלה להר ארבעים יום וארבעים לילה לא אכל ולא שתה והוריד תורה מן השמים ודיבר ה' עמו פנים בפנים, והעיד עליו "לא קם בישראל כמשה עוד", ועל המשיח כתיב בישעיה יא, והרץ ביראת ה' ולא למראה עיניו יפוטו ולא למשמע אזניו יזכיה ושפט בצדק דלים והוכיח במישור לענוי ארץ והכה ארץ בשבט פיו וברוח שפתיו ימית רשע, והר' נחמן מברסלב לא ראינו ולא שמענו לו מכל אלו המדרגות, וגם אם היו מספרים עליו מאלו המעלות לא היינו מאמינים לפי שחסור לדברי הנביאים שהעידו לו רק על שתי אמונות שהם התורה שהוריד משה ורוחו של משיח לעתיד לבוא כאשר נביא בדברי ר' עקיבה בעה"י, וכאשר תענין בזה המהלך תראה שרצו לומר עליו שהוא משיח מפאת ענין ולא מפאת שמו בכדי שלא יהיו מכתות המשיחיים, ולכן אמרו שמשיח אין הכי נמי שהוא יהיה אדם אחר רק שהוא לא יעלה במעלה על מדרגתו של ר' נחמן מברסלב, וגם שכתבוא המשיח הוא יצטרך לו, ובקנטרס ה"ל ראינו אותבים שלמות שהוא כבר מן המתים מ"מ הוא זה שעושה את התיקון שאמור לעשות המשיח ואף בית המקדש יבנה מכותו, וע"כ לא די במה שכבר בארנו שאין הבחירה מעשים כ"א ע"י החיים ולא ע"י המתים, אלא שגם לא משיח למלך המשיח כ"א המלכות, והרי קבלה בידנו מן הנביאים שהוא עתיד לתקן את העולם וכל דבריהם סותרים לקבלתם, ויתרה מזאת גם יחסו לו את האלוהות עצמה באומרו שהוא מולך על כל העולמות והכל משתלשל ממנו.

ליהודים" (אסתר ח' יז'). א"ל ששון לשמחה חד יומא שבקור ושיויך פרוונקא דכתיב¹²⁰ כי בשמחה תצאו (ישעיה נה' יב'). א"ל שמחה לששון חד יומא שבקור ומלו בר מיא דכתיב¹²¹ ושאבתם מים בששון א"ל ההוא¹²² מינא דשמיה ששון לר' אבהו עתידיטו דתמלו לי מים לעלמא דאתי דכתיב ושאבתם מים בששון, א"ל אי הוה כתיב ל"ששון כדקאמרת, השתא דכתיב ב'ששון מושכיה דההוא גברא משוינן ליה גודא ומלינן ביה מיא".

והנה כיון שנכנסנו לכל זה נבוא לברר שאין דעתנו נגד שום אדם ואדרבה הרב אליעזר ברלנד מחבר זה הקונטרס אינו צריך לשבחנו על חסידותו ופרישותו ועמלו לזכות את הרבים להחזיר רבבות לדרך ה', ולהעמיד מוסדות חינוך לילדיהם, ולעמוד על תיקון מידותיהם ושלוש בתייהם לפי כוחו ודרכו, וכן ידוע הוא שיש היום רבים ברחבי הארץ שכל כח יציאתם מכח הטומאה אל הקודש בא להם מזה הזרם. אלא שאנו באנו לעמוד על כבוד בוראנו ולהרחיק מאמונות משובשות בדור שעליו נאמר שהאמת תהיה נעדרת, עדרים עדרים כל אחד ואמונת קהילתו. יהי רצון שיתבטל כח הטומאה ובלבול הדעת והיו מסדרים את הדברים בסדר נכון וממשיכים להחזיר בתשובה עוד רבבות ומאות אלפים מעמנו לקרבם לקב"ה שעליו אמרו חז"ל שהוא צדיקו של עולם ושנזכה לראות בביאת משיח צדקנו בב"א.

לפאר את יוצרם, ובשמחה רמז למשב"ד אשר בזמנו כבר כל המלחמות יהיו מאחריהם ותשלם התכלית העיקרית שהיא שיהיו ישראל שמחים בבוראם ובעבודתו ותהיה יראתו על כל באי עולם. ולכן בזה הפסוק הקדים את שמחה לששון לפי שמלכות ה' אשר תשלם בזמן משב"ד היא העיקר, ומלחמת ה' הנרמזת במשב"י עם היות שבלעדיה לא תשלם מלכותו מ"מ כל מהותה היא בכדי להשלים מלכותו ונמצא שבמהות הזמן הרמוז בשמחה הוא עיקר. אלא שהנהו תרי מיני לא באו לדרוש במהות הפסוקים ובכבוד ה' כ"א במהות האנשים לעשותם פסל ע"ז.

¹²⁰ וז"ל הפסוק "כי בשמחה תצאו ובשלוש תובלון ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה וכל עצי השדה ימחאו כף". ודייק ששון מזה הפסוק ששמחה הרומז למשב"ד הוא רק שליח לפני ישראל וישראל עיקר ולא הוא למרות שזכות גדולה מאין כמוה יש לו מ"מ עיקר השמחה היא לישראל.

¹²¹ וז"ל הפסוק, "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה". והיינו שמשב"י הוא רק כלי להביא את ישועת ישראל ולהצילם משונאיהם אך עיקר המים הם רומזים לחסדי הקב"ה שיעמוד לישראל באחרית הימים להלחם להם באויביהם כדכתיב (זכריה יד' ג') "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב".

¹²² היא היא המינות שהמשילו חז"ל שיחשוב האדם שבעבור שיהיה להם לישראל לישועה יהיו הם משתעבדים לו בעולם הבא כאשר חשבו הנוצרים, כי לפי האמת ודאי הוא שבפרטות תהיה נשמתו גבוהה מאוד ושכרו רב אך בכללות, עם ישראל הם העיקר והמשיח הוא רק שליח או כלי. כך נראה פירוש הדברים ע"פ דברי הגר"א ז"ל.